

فارسی عمومی

دکتر مرتضی متون (ادب فارسی)

www.ketab.ir

تألیف

دکتر شمس قیصری

مضامین علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابرانشهر

۱۳۹۹

ناشر: انتشارات

سرشناسه	: قیصری، حشمت، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: فارسی عمومی: (برگزیده متون ادب فارسی) / تألیف حشمت قیصری.
مشخصات نشر	: تهران: گنجور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۳-۰۵-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
عنوان دیگر	: برگزیده متون ادب فارسی.
موضوع	: ادبیات فارسی -- مجموعه‌ها
موضوع	: Persian literature -- Collections
رده بندی کنگره	: PIR۴۰۰۵
رده بندی دیویی	: ۸۱۰/۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۱۸۲۳۵

فارسی عمومی

(برگزیده متون ادب فارسی)

■ نویسنده: دکتر حشمت قیصری

■ ناشر: گنجور

■ صفحه آرا: سمیه خوانین مقدم

■ طراح جلد: گنجور

■ سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۹ - اول

■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

■ مرکز بخش: ۰۹۱۸۳۷۷۵۳۳۴ - ۰۹۹۰۱۹۱۰۲۰۸

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۳-۰۵-۶

بهاء: ۷۵۰۰۰ تومان

آدرس: تهران. میدان انقلاب. ابتدای کارگر جنوبی. کوچه شهدای زاندارمری. پلاک ۱۲۷

تلفن: ۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳ - ۰۲۱۶۶۴۹۱۰۵۶

سایت انتشارات: www.ganjoorpub.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱۳
سیری در شکل گیری زبان و ادب فارسی.....	۱۵
فصل اول: نثر و انواع آن.....	۲۱
۱. نثر مرسل.....	۲۱
اندر خبر مرگ سلیمان (ع) (تاریخ بلعمی).....	۲۲
در پیری و جوانی (قابوسنامه).....	۲۳
طیلس (سفرنامه ناصر خسرو).....	۲۳
۲. نثر مستجع (آهنگین).....	۲۴
۳. نثر مصنوع و فنی.....	۲۶
دیباچه مترجم (کلیله و دمنه).....	۲۷
مفاوضه ملک زاده با دستور (مرزبان نامه).....	۲۸
۴- نثر شکسته یا نگارش به زبان محاوره.....	۲۹
فصل دوم: شعر و انواع آن.....	۳۱
قالب های شعر کهن.....	۳۴
قصیده.....	۳۴

۳۴.....	بس بگردید و بگردد روزگار (کلیات سعدی).....
۳۵.....	غزل.....
۳۶.....	ای عاشقان (کلیات شمس).....
۳۷.....	حافظ خلوت نشین (دیوان حافظ).....
۳۸.....	مثنوی.....
۳۸.....	قصه دیدن خلیفه لیلی را (مثنوی مولوی).....
۳۹.....	قطعه.....
۴۰.....	مناظره بوتۀ کدو با درخت چنار (انوری).....
۴۱.....	رباعی.....
۴۱.....	رباعیاتی از خیام.....
۴۱.....	رباعیاتی از مولانا.....
۴۲.....	دوبیتی.....
۴۳.....	مستقط.....
۴۷.....	ترجیع‌بند و ترکیب‌بند.....
۵۴.....	قالب های شعر نو.....
۵۵.....	شعر نیمایی.....
۵۵.....	می تراود مهتاب (نیمایوشیج).....
۵۶.....	داستانی، نه تازه (نیمایوشیج).....
۵۸.....	زمستان (اخوان ثالث).....
۶۰.....	خانه دوست گجاست (سهراب سپهری).....
۶۱.....	شعر سپید.....
۶۱.....	سرود برای مرد روشن که به سایه رفت (احمد شاملو).....
۶۲.....	شعر موج نو.....
۶۴.....	سبک های شعر فارسی.....
۶۴.....	۱. سبک خراسانی.....
۶۵.....	۲. سبک عراقی.....
۶۵.....	۳. سبک هندی.....

۴. سبک بازگشت ادبی ۶۶

۵- سبک شعر معاصر (شعر نو) ۶۶

فصل سوم: ادبیات عرفانی ۷۱

مروری بر ادبیات عرفانی ۷۱

جملاتی از مناجات نامه خواجه عبدالله انصاری (خواجه عبدالله انصاری) ۷۲

حکایت پروانگان که از مطلوب خود خبر می‌خواستند (منطق الطیر عطار) ۷۳

بایزید بسطامی و مادر (تذکره الأولیا عطار) ۷۵

قصه مری کردن رومیان و چینیان در علم نقاشی و صورتگری (مثنوی مولوی) ۷۶

هر که عاشق‌تر بود بر بانگ آب (مثنوی مولوی) ۷۷

لقمان پیش امتحان کنندگان (مثنوی مولوی) ۷۹

حکایاتی از اسرارالتوحید (ابوسعید ابوالخیر) ۸۱

هر که شد محرم دل در حرم یار بمالد (دیوان حافظ) ۸۲

در ذکر عشق (سنایی غزنوی) ۸۳

فصل چهارم: ادبیات تعلیمی ۸۷

مروری بر ادبیات تعلیمی ۸۷

در پیشی جستن از سخن‌دانی (قابوس نامه) ۸۹

گزیده‌ای از حکایات گلستان (سعدی) ۹۰

نکوهش مکن چرخ نیلوفری را (ناصر خسرو) ۹۲

آداب سخن گفتن (خواجه نصیرالدین طوسی) ۹۳

زاغ و کبک نخجیر (کلیله و دمنه) ۹۴

سعی و عمل (پروین اعتصامی) ۹۷

داستان خسرو با مرد زشت‌روی (مرزبان نامه) ۹۸

فصل پنجم: ادبیات داستانی ۱۰۳

مروری بر ادبیات داستانی ۱۰۳

موش و سموره (هزار و یک شب) ۱۱۴

مقدمه

به نام آن که جان را فکرت آموخت چراغ دل به نور جان برافروخت

حمد و ستایش خداوند بزرگ را که نامش شفا بخش جان‌ها و یادش مایه آرامش دل‌هاست. خداوندی که دریای لطف و کرمش بر همگان پیوسته جاری است و وجود لایزالش از هر نقصی عاری. وسعت رحمت بی انتهایش بر پهنه کینی یاری و این بنده حقیر را در هر کاری از او طلب یاری است.

فارسی عمومی درسی سه واحدی است برای تدریس کلیه رشته‌ها به جز رشته زبان و ادبیات فارسی. تدریس چندین ساله این درس در دانشگاه و آشنایی با علایق و خواست‌های دانشجویان، انگیزه‌ای شد برای فراهم کردن مجموعه‌ای از برگزیده‌های متون نظم و نثر کهن و معاصر و سایر نکات مهم ادبی، تا با این اقدام تلاشی هرچند اندک در آشنا ساختن و علاقه مند کردن دانشجویان با زبان و فرهنگ و ادبیات ایرانی کرده باشیم. به همین منظور با مطالعه آثار مهم ادبی حال و گذشته، اقدام به انتخاب و سپس فصل بندی مطالب نمودیم و در فصل بندی مطالب، مبنای کار را بیان انواع ادبی از لحاظ مضمون و محتوا قرار دادیم.

در کتاب حاضر پس از توضیحاتی کوتاه پیرامون شکل گیری اولیه زبان و ادب فارسی و همچنین بیان ادبیات از لحاظ شیوه بیان و شکل ظاهری به دو نوع نظم و نثر، به مبحث

ادبیات از لحاظ مفهوم و پیام درونی پرداختیم. در ابتدای هر درس توضیحی کوتاه درباره شاعر و نویسنده و یا در مواردی توضیح درباره کتابی که نمونه‌هایی از آن انتخاب و نقل گردیده، آمده است و تا جایی که لازم دانسته شده، لغات و عبارات مشکل نیز در پاورقی معنی و توضیح داده شده است.

همچنین یک فصل از کتاب درباره صور خیال و آرایه های ادبی آورده شده که علیرغم اینکه چندان تخصصی نمی‌باشد، اما می‌تواند تا حدودی دانشجویان را با زیبایی شناسی متون نظم و نثر ادبی آشنا سازد. و فصلی دیگر از این مجموعه نیز به مبحث آئین نگارش و پژوهش اختصاص داده شده که پرداختن به آن بسیار ضروری به نظر می‌رسید و در آن به مواردی چون آئین و شیوه نویسنده‌گی در زمینه های مختلف (حسب حال نویسی، سفرنامه نویسی، گزارش نویسی، ترجمه و نامه نگاری) پرداخته شده است.

و من الله التوفیق

دکتر حشمت قیصری

اسفند ۱۳۹۸